HAC VE UMRENİN FAZÎLETİ

[Türkçe]

فضل الحج والعمرة

[باللغة التركية]

Muhammed Şahin

محمد بن مسلم شاهين

Tetkik: Ümmü Nebil

مراجعة: أم نبيل

Rabva Semti İslâmî Dâvet Bürosu-Riyad

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

1429 - 2008

islamhouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

1. Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.))

[رواه البخاري ومسلم]

"**Kim bu Evi** (Beytullah'ı) **hacceder de kötü söz söylemez** (veya eşiyle cinsel ilişkide bulunmaz) **ve günah işlemezse, annesinden doğmuş gibi geri döner** (günahlarından arınmış olarak döner.)"[1]

Müslim'in bir rivâyetinde de şöyle denilmektedir:

((مَنْ أَتَى هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.)) [رواه مسلم]

"**Kim bu Eve** (Beytullah'a) **gelir de kötü söz söylemez** (veya eşiyle cinsel ilişkide bulunmaz) **ve günah işlemezse, annesinden doğduğu gibi geri döner.**"[2]

Bu lafız hem hac, hem de umreyi kapsar.[3]

2. Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا، وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ.)) [رواه البخاري ومسلم]

"**Umreden sonra yapılan bir umre, ikisi arasında işlenen** (küçük) **günahlara keffârettir. Kabul olunan haccın karşılığı, ancak cennettir.**"[4]

Kabul olunan hac (Hacc-ı Mebrûr), riyâsız, başkaları işitsin diye yapılmayan, herhangi bir günahın karıştırılmadığı ve ardından herhangi bir günahın işlenmediği hacdır. Aynı zamanda bu, bütün hükümleri eksiksiz yerine getirilen ve mükelleften istenilen en mükemmel şekliyle edâ edilen hacdır. Kabul olunan hac, işte budur. Haccın kabul olunduğunun alametlerinden birisi de, kişinin daha önceki halinden daha hayırlı bir şekilde geri dönmesi ve tekrar günahlara dönmemesidir. "Mebrur" kelimesi, itaat demek olan "el-birr"den alınmıştır.

Doğrusunu en iyi bilen, Allah'tır.[5]

---

[1] Buhari -Fethu'l-Bari ile-, IV, 20; Müslim, II, 984

[2] Müslim, II, 983; Tirmizi'de: "Geçmiş günahları bağışlanır" denilmektedir. Bk. Sahihu't-Tirmizi, I, 245

[3] Bk. Fethu'l-Bari, III, 382

[4] Buhari -Fethu'l-Bari ile-, III, 597; Müslim, II, 983

[5] Bk. Fethu'l-Bari, III, 382; Nevevi, Müslim Şerhi, IX, 112

3. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Amr b. el-Âs'a şöyle demişti:

((أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْإِسْلَامَ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ، وَأَنَّ الْـهِجْرَةَ تَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلِهَا، وَأَنَّ الْـحَجَّ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ.)) [رواه مسلم]

"Sen, İslâm'ın kendisinden öncekileri yıktığını, hicretin kendisinden öncekileri yıktığını ve haccın da kendisinden öncekileri yıktığını bilmiyor musun?"[1]

4. Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e:

((أَيُّ الْعَمَـلِ أَفْـضَلُ؟ فَقَـالَ: إِيمَـانٌ بِـالله وَرَسُـولِهِ. قِيـلَ: ثُـمَّ مَـاذَا؟ قَـالَ: الْـجِهَادُ فِي سَبِيلِ الله. قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: حَجٌّ مَبْرُورٌ.)) [رواه البخاري ومسلم]

"Hangi ameller daha faziletlidir" diye sorulmuş, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Allah'a ve Rasûlüne îmân, diye buyurmuştur.

- Sonra hangisi? diye sorulunca:

- Allah yolunda cihad, diye buyurdu.

- Sonra hangisi? diye sorulunca:

-Hacc-ı mebrur, diye buyurdu."[2]

5. Abdullah b. Mesud'dan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((تَابِعُوا بَيْنَ الْـحَجِّ وَالْعُمْرَةِ؛ فَإِنَّهُمَـا يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَالذُّنُوبَ كَمَـا يَنْفِي الْكِيرُ خَبَثَ الْـحَدِيدِ وَالذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَلَيْسَ لِلْحَجَّةِ الْـمَبْرُورَةِ ثَوَابٌ إِلَّا الْـجَنَّةُ.))

"Hac ve umreyi birlikte yapın. (Yani umre yaptığınız zaman hac da yapın. Hac yaptığınız zaman umre de yapın.) Çünkü hac ile umre, körüğün demir, altın ve gümüşün üzerindeki kir ve pası giderdiği gibi, fakirliği ve (küçük) günahları siler götürür. Mebrur (kabul olunan) haccın sevabı, ancak cennettir."[3]

---

[1] Müslim, I, 112

[2] Buhari -Fethu'l-Bari ile-, III, 381

[3] Nesai, Tirmizi, İbn Mace, Ahmed ve başkaları rivayet etmiş olup, el-Elbani, Sahihu'n-Nesai, II, 558'de sahih olduğunu belirtmektedir.

6. Âişe -Allah ondan râzı olsun- de Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e şöyle sormuştur:

((هَلْ عَلَى النِّسَاءِ مِنْ جِهَادٍ؟ قَالَ: نَعَمْ عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لَا قِتَالَ فِيهِ: الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ.)) [رواه أحمد وابن ماجه وصححه الألباني]

"Ey Allah'ın Rasûlü! Kadınların üzerine de farz olan cihad var mıdır?"

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Evet, onların da üzerine farz olan ama içerisinde savaşma ve çarpışmanın olmadığı bir cihad vardır: O da hac ve umredir."[1]

Başka bir rivâyette Âişe -Allah ondan râzı olsun- de Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e şöyle sormuştur:

((يَا رَسُولَ اللهِ! أَلَا نَخْرُجُ فَنُجَاهِدَ مَعَكَ، فَإِنِّي لَا أَرَى عَمَلًا فِي الْقُرْآنِ أَفْضَلَ مِنَ الْجِهَادِ؟ قَالَ: لَا، وَلَكُنَّ أَحْسَنُ الْجِهَادِ وَأَجْمَلُهُ حَجُّ الْبَيْتِ حَجٌّ مَبْرُورٌ.))

[رواه النسائي والحاكم وابن حبان وصححه الألباني]

"Ey Allah'ın elçisi! (Biz kadınlar) seninle beraber cihada çıkmayalım mı? Çünkü ben, Kur'an'da cihaddan daha faziletli amel görmüyorum.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

- Hayır. Sizin için cihadın en iyisi ve en güzeli, mebrur bir şekilde Beyt'i haccetmektir."[2]

7. Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((وَفْدُ اللهِ ثَلَاثَةٌ: الْغَازِي وَالْحَاجُّ وَالْمُعْتَمِرُ.)) [رواه النسائي]

"Allah'ın heyetleri (yolculuktan O'nun huzuruna gelen misafirler) üç sınıftır: Allah yolunda savaşan, hacı ve umrecidir."[3]

8. İbn-i Ömer'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

---

[1] İbn Mace ve İmam Ahmed, Müsned, VI, 156; el-Elbani, Sahihu İbn Mace, II, 151'de sahih olduğunu belirtmiştir.

[2] Hadisi Nesai rivayet etmiştir. Bk. Sahihu'n-Nesai, II, 557

[3] Nesai, Hakim, İbn Hibban rivayet etmiş olup, el-Elbani, Sahihu'n-Nesai, II, 557; Sahihu'l-Cami, VI, 108'de sahih olduğunu belirtmiştir.

((الْغَازِي فِي سَبِيلِ اللهِ وَالْـحَاجُّ وَالْـمُعْتَمِرُ وَفْدُ اللهِ، دَعَاهُمْ فَأَجَابُوهُ، وَسَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ.)) [رواه ابن ماجه وابن حبان وصححه الألباني]

"Allah yolunda savaşa çıkan, hacı ve umreci, Allah'ın heyeti (yolculuktan O'nun huzuruna gelen misafirler)dir. Eğer Allah'a yalvarıp yakarırlarsa (O'na duâ ederlerse), Allah onların duâsına icâbet eder. Eğer O'ndan dilekte bulunurlarsa (O'ndan isterlerse), Allah onlara verir."[1]

9- Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((جِهَادُ الْكَبِيرِ وَالصَّغِيرِ وَالضَّعِيفِ وَالْـمَرْأَةِ الْـحَجُّ وَالْعُمْرَةُ.))

[رواه النسائي وصححه الألباني]

"Büyüğün, küçüğün, zayıfın ve kadının cihadı, hac ve umredir (hac ve umre, bunlar için cihad mesabesindedir)."[2]

10- Âişe'den -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((مَا مِنْ يَوْمٍ أَكْثَرَ مِنْ أَنْ يُعْتِقَ اللهُ فِيهِ عَبْدًا مِنَ النَّارِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ، وَإِنَّهُ لَيَدْنُو ثُمَّ يُبَاهِي بِهِمُ الْـمَلَائِكَةَ فَيَقُولُ: مَا أَرَادَ هَؤُلَاءِ.)) [رواه مسلم]

"Allah'ın, Arefe gününde cehennemden azad ettiği kullardan daha çok kulunu azad ettiği başka hiçbir gün yoktur. O günde Allah (rahmeti, mağfireti, lütuf ve ihsanıyla hacı kullarına) yaklaşır, sonra onlarla meleklere karşı öğünerek: Bunlar neler diledi? diye sorar."[3]

11. Amr b. Şuayb'ın babasından, o da dedesinden rivâyet ettiğine göre Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((خَيْرُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ وَخَيْرُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْـمُلْكُ وَلَهُ الْـحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.))

[رواه الترمذي]

---

[1] İbn Mace, İbn Hibban ve başkaları rivayet etmiş olup, el-Elbani, Sahihu İbn Mace, II, 149 ile el-Ahadîysu's-Sahiha, IV, 433'de sahih olduğunu belirtmiştir.

[2] Nesai rivayet etmiş olup, el-Elbani, Sahihu'n-Nesai, II, 557'de hasen olduğunu belirtmiştir.

[3] Müslim, II, 983

"Duâların en hayırlısı, Arefe günü yapılan duâdır. O gün benim ve benden önceki peygamberlerin söylemiş oldukları en hayırlı söz: Lâ ilâhe illallahu vahdehu lâ şerîke leh. Lehu'l-mulku ve lehu'l-hamdu ve huve alâ kulli şey'in kadîr."[1]

12. Yine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- kendisiyle hac yapmak isteyen bir kadına şöyle buyurmuştur:

((فَإِذَا جَاءَ رَمَضَانُ فَاعْتَمِرِي؛ فَإِنَّ عُمْرَةً فِيهِ تَعْدِلُ حَجَّةً مَعِي.))

[رواه البخاري ومسلم وأصحاب السنن]

"Ramazan ayı geldiğinde umre yap. Çünkü Ramazan ayında yapılan bir umre benimle birlikte yapılmış bir hacca denktir."[2]

13. Abdullah b. Ubeyd, İbn-i Ömer'e -Allah ondan râzı olsun- dedi ki:

"Ne diye ben senin sadece bu iki rüknü yani Hacer-i Esved ile Rükn-i Yemânî'yi istilâm ettiğini görüyorum. (Sebebi nedir?)

İbn-i Ömer dedi ki:

- Eğer ben bu işi yapıyorsam, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in:

- Şüphesiz bunlara el sürmek (ve böylece onları istilâm etmek) günahları döker, dediğini ve yine onun:

- Kim bu Beyti yedi defa tavaf eder ve arkasından iki rekat namaz kılarsa, bir köle azad etmiş gibi olur."

ile: "Bir kişi ayağını kaldırıp koyacak olursa, mutlaka ona on tane hasene yazılır, on tane günahı silinir ve on tane derecesi yükseltilir, dediğini duymuş olmamdır."[3]

14. Câbir'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ، وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ.))

[رواه أحمد وصححه الألباني]

---

[1] Tirmizi ve Muvatta'da Malik rivayet etmiş olup, el-Elbani, Sahihu't-Tirmizi, III, 184; Sahihu'l-Cami, III, 121 ile el-Ahadîysu's-Sahiha, IV, 6'da hasen olduğunu belirtmiştir.

[2] Buhari -Fethu'l-Bari ile-, IV, 72 ile III, 603; Müslim, II, 918 ile Sünen sahibleri. Müslim ve başkalarının naklettiği bir rivayette de: "... Bir hacca denktir." denilmektedir.

[3] Ahmed, II, 3 ile Ebu Davud dışında diğer Sünen sahibleri ve Hakim (I, 489) rivayet etmiştir.Hakim hadisin sahih olduğunu belirtmiş ve Zehebi de ona muvafakat etmiştir. Elbani, Mişkatu'l-Mesabih, II, 793'de sahih olduğunu belirtmiş, Beğavi, Şerhu's-Sünne, VII, 129'da hasen olduğunu söylemiştir. Ben bu hadisleri bu lafızlarıyla şu kaynaklardan seçtim: Sahihu'n-Nesai, II, 613; Sahihu't-Tirmizi, I, 283; Sahihu İbn Mace, II, 162 ile Abdürrezzâk, el-Musannef, V, 29

"Benim mescidim (Mescid-i Nebevî) de kılınan bir namaz, Mescid-i Haram dışında diğer mescitlerde kılınan bin namazdan daha fazîletlidir. Mescid-i Haram'da kılınan bir namaz, Mescid-i Haram dışındaki diğer mescidlerde kılınan yüzbin namazdan daha faziletlidir."[1]

15. Kim Beyt-i Atik'i tavaf eder, Hacer-i Esved'i de istilâm ederse, kıyâmet gününde ona tanıklık eder. Çünkü İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Hacer-i Esved hakkında şöyle buyurmuştur:

((وَاللهِ لَيَبْعَثَنَّهُ اللهُ الْحَجَرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَهُ عَيْنَانِ يُبْصِرُ بِهِمَا وَلِسَانٌ يَنْطِقُ بِهِ يَشْهَدُ لِمَنْ اسْتَلَمَهُ بِحَقٍّ.))

"Allah'a yemin ederim ki, kıyâmet gününde Allah Hacer-i Esved'i kendisiyle göreceği iki gözü, kendisiyle konuşacağı bir dili olduğu halde ortaya çıkaracak ve bu taş kendisini hakkı ile istilâm edenler lehine şâhitlikte bulunacaktır."[2]

Yine İbn-i Abbas'tan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((نَزَلَ الْحَجَرُ الْأَسْوَدُ مِنَ الْجَنَّةِ وَهُوَ أَشَدُّ بَيَاضًا مِنْ اللَّبَنِ فَسَوَّدَتْهُ خَطَايَا بَنِي آدَمَ.)) [رواه ابن خزيمة والترمذي وصححه الألباني]

"Hacer-i Esved cennetten, kardan daha beyaz bir halde indirildi.Onu, Âdem oğullarının günahları kararttı."[3]

Bu faziletleri, ancak amelini Allah Teâlâ için ihlâsla yapan,haccı ya da umreyi Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in gösterdiği şekilde edâ eden kimseler elde edebilir. Bütün amellerin ve sözlerin kabul edilebilmesi için şu iki şartın gerçekleşmesi kaçınılmaz bir şeydir:

Birinci şart: Kendisine ibâdet olunan mabuda karşı ihlâslı olmaktır. Çünkü Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ - وَفِي رِوَايَةٍ: بِالنِّيَّةِ – وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ، فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا، فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ)) [متفق عليه]

---

[1] Ahmed, III, 343-397; el-Elbani, İrvau'l-Ğalil, IV, 341'de sahih olduğunu belirtmiştir.

[2] Tirmizi; İbn Huzeyme, IV, 20; Ahmed, I, 266; el-Elbani, Sahihu't-Tirmizi, I, 284'te sahih olduğunu belirtmiştir.

[3] Bu lafızla İbn Huzeyme, IV, 220. Tirmizi'nin lafzı ise: "...Sütten daha beyaz olduğu halde..." şeklindedir. el-Elbani, Sahihu't-Tirmizi, I, 631'de sahih olduğunu belirtmiştir.

"Ameller, ancak niyetlere -başka bir rivâyette niyete- göre geçerlilik kazanır. Herkes ancak (ameliyle) niyet ettiğinin karşılığını alır. Kimin hicreti, (niyet ve kasıt olarak) Allah ve Rasûlü için ise, onun hicreti (sevap ve ecir olarak) Allah ve Rasûlü içindir. Kimin de hicreti dünyadan bir menfaat elde etmek ya da bir kadınla evlenmek için ise, onun da hicreti, hicret ettiği gâye içindir."[1]

İkinci şart: Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e uymaktır.Çünkü Peygamber Efendimiz -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ.)) [متفق عليه]

"Kim, bu işimizde (dînimizde) onda olmayan bir şeyi ona ihdâs eder (açık veya gizli Kur'an ve sünnette aslı olmayan bir şey getirir)se o ihdâs ettiği şey, reddolunmuştur (bâtıldır)."[2]

Başka bir rivâyette ise şöyle buyurmuştur:

((مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ.)) [متفق عليه]

"Kim işimiz (dînimiz) üzere olmayan bir iş işlerse, o işlediği şey reddolunmuştur (bâtıldır ve ona itibar edilmez)."[3]

Buna göre amelini ihlas ile Allah'a yapan ve bu amelinde Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e tâbi olan kimsenin ameli makbuldür. Bu iki şartı elde edemeyen yahut bunlardan birisini gerçekleştirmeyen kişinin ameli reddolunur ve Allah Teâlâ'nın şu buyruğuna dahildir.

[سورة الفرقان الآية: ٢٣]Z K J I H G F E D C B [

"İşledikleri amellerinin önüne geçip onu havaya saçılmış toz zerreleri yaparız."[4]

Bu iki şartı bulunduran kimse Allah Teâlâ'nın şu buyruğuna dahildir:

l k j i h g f e d c b a ` [

[سورة النساء الآية: ١٢٥] Z r q p o n

"İyilik yaparak kendisini Allah'a teslim eden ve yüzünü Allah'a teslim edip bir de İbrâhim'in tevhid dinine tâbi olan kimsenin dininden daha güzel din olabilir mi? Bundandır ki Allah İbrâhim'i dost edinmiştir."[5]

---

[1] Buhârî, hadis no: 54, Müslim, hadis no: 1907/155
[2] Buhârî ve Müslim
[3] Buhârî ve Müslim
[4] Furkan Sûresi: 23
[5] Nisâ Sûresi: 125

] بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُۥٓ أَجْرُهُۥ عِندَ رَبِّهِۦ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١١٢﴾ Z [سورة البقرة الآية: ١١٢]

"Hayır (dedikleri gibi değil); kim ihsan edici olarak yüzünü (ihlâs ile) Allah'a teslim ederse, işte ona Rabbi katından ecri verilecektir. Onlar için korku yoktur ve onlar üzülmezler."[1]

Buna göre Ömer b. Hattab'ın -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği:

((إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ - وَفِي رِوَايَةٍ: بِالنِّيَّةِ – وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ، فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا، فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ)) [متفق عليه]

"Ameller, ancak niyetlere -başka bir rivâyette niyete- göre geçerlilik kazanır. Herkes ancak (ameliyle) niyet ettiğinin karşılığını alır. Kimin hicreti, (niyet ve kasıt olarak) Allah ve Rasûlü için ise, onun hicreti (sevap ve ecir olarak) Allah ve Rasûlü içindir. Kimin de hicreti dünyadan bir menfaat elde etmek ya da bir kadınla evlenmek için ise, onun da hicreti, hicret ettiği gâye içindir."[2]

Hadisi, bâtın (iç ve kalbî) ameller için bir ölçüdür.

Âişe'nin -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği:

((مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ)) [متفق عليه]

"Kim işimiz (dînimiz) üzere olmayan bir iş işlerse, o işlediği şey reddolunmuştur (bâtıldır ve ona itibar edilmez)."[3]

Hadisi ise, zahir olan ameller için bir ölçüdür.

O halde bu iki hadis asıllarıyla, fer'leriyle, zahir ve batını olanıyla dînin tamamını kapsayan iki hadistir.[4]

---

[1] Bakara Sûresi: 112

[2] Buhârî, hadis no: 54, Müslim, hadis no: 1907/155

[3] Buhârî ve Müslim

[4] Bk. Büyük ilim adamı Abdu'r-Rahman b. Nâsır es-Sa'dî, Behcetu Kulubi'l-Ebrar ve Kurratu Uyûni'l-Ahyâr, s. 10